

Hind 15 senti.

Kuning- riiklane

Nr 1

Populaarsemaid kuningaid Europas

Rootsi kuningas Gustaf V.

(V. lhk. 10.)

Parim ja odavam igasugu naha-
kaupade, kingsepa tarvete ja

venesaabaste

ostukoht on

Talinnas, Vene turul maja nr. 3

Nikolai Skobelevi

nahakauplus

||||| Kohvi,

||||| tubaka,

||||| koloniaal

||||| ja veini kauplus

B. Michelson & Ko

Tallinn

V. Karja ja Jaani uul. nurgal 9/12

Tel. 445-14

KUNINGRIIKLANE

ROJALISTIDE AJAKIRI EESTIS.

Nr. 1.

Jaanuar.

1932.

SISU: Ruumi kuningriiklikule ilmavaatele. — Kas muistses Eestis oli kuningas või vanem? — Arusaamine vabadusest ja seadusest. Meil ja mujal. — Rootsi kuninglik perekond. — Nii mõilevad isegi terved organisatsioonid, kuid talitavad kahjuks teisiti. — Mida arvame fashismist. — Bürokratia õisi.

Ruumi kuningriiklikule ilmavaatele.

Esimest korda rahvapoegade energilisel tahtel elluäratatud iseiseisva Eesti ajaloos astub eesti ajakirjanduse areenile rojalistlik¹⁾ häälekandja. Eesti rahva poliitilise kasvatuse huvides ja riigi poliitilise täisealisuse saavutamiseks on selline häälekandja tingimata vajalik.

Kommunistidega ja sotsialistidega alates ja lõpetades meie nõndanimetatud kodanliste erakondadega on rahvast läbi 14-ne Venemaa revolutsioonile järgnenud aasta kollitatud karikatuurse ainuvalitsusliku riigivormi, nimelt tsaarivõimu tondiga, läbi paista lastes ja avalikultki kinnitades, nagu oleks Euroopa suurimaid kultuurrahvaid aastasadu teeninud ja praegu kultuuri kõrgeimal tasemel seisvaid rahvaid nüüdisajalgi teeniv kuningavõim sama väärt kui seda oli sandarmikultusel baseeruv ja Siberi hingeõhuga küllastatud tsaarivalitsus ebakultuurilisel Venemaal.

Kommunistid ning sotsialistid ja ühes nendega isegi eesti kodanluse paremasse tiibagi kuuluvad erakonnad on ahnusest, igaüks endale ja igale üksikule oma erakonna tegelasele päästa osakestki endisest tsaarivõimust, hooga tõrvanud seda neile sisuliselt küll väga meeldivat tsaarivõimu ja ühes sellega maha teinud kõike teist ja vabariiklikust „monopolivormistki“ tunduvalt väärtuslikumat, mis rahva tõusmisel edenenumale astmele võiks teha lõpu erakondlikule tsaaritsemisele sõjast ja hädast laastatud väikesel, kuid siiski seentena erakonnategelasi kasvataval maal.

Meie kuukiri, asudes lääneeuroopalise rojalismi pinnal, ei astu selgitavalt üles mitte ainult venelaadilise monarhismi vastu, vaid sama

¹⁾ Kuningriiklik, prantsuskeelsest sõnast le roi, kuningas.

jõurikka selgitava sulega kõigi nende tsaarikeste vastu, kes tulnud eiteakust Eesti „demokraatiasse“, et siin kopeerida ajast ja arust läinud siberlikku tsarismi euroopalikule tasemele rühkiva rahva turjal.

Kuid meie lehe peamine huvi on suunatud selgitustööle rahva laiemais ringkonnis selle kohta, mida tähendab ajalooline kuningavõim, ja milliste väärtustega on rikastanud kuningavõimu väärtuslikumad esindajad ajaloos ning tänapäevalgi neid rahvaid, keda nad on olnud kutsutud teenima.

Kuningavõimu hüved, võrreldes samuti kultuurrahvaste ajaloo algpäivil tekkinud kuid sotsialistide arvates ainumoodsa vabariikliku korra pahemustega, peaksid selguma vähikulegi poliitika alal ning muutuma arusaadavateks, ja ühes sellega saaks talle ka mõistetavaks, miks meie sotsialistide ja n. n. vabariikliku kodanluse juhid ning häälekandjad hoolikalt katsuvad välja noppida üksikuid halbusi kuningavõimu diskrediteerimiseks, et aga ise igauks võiks säilitada vabariiklikust segadikust sõltuvat võimunatukest.

Nende üldmõistete ja ajalooliste tõsiasjade lähemale vaatlemisele asumegi meie, tuues kuningriikluse parimate ideoloogide sulest, rahvusvahelikus valikus põhjaneva väärtusega artikleid ja seisukohavõtte.

Nii tõuseb siis meie häälekandja aastakäikudest esimene vastav selgitusteos eesti keeles.

Ja selgitustööga piirduhki meie lehe ülesanne ja üldse kuningriiklik liikumine Eestis.

Meil pole mingisugust sihti luua kuningriikliku meelsusega ühinguid, rühmi, erakondi või osa võtta riigikogu-valimistest praegusel momendil, nagu meile seda võimaldab Eesti riigi põhiseadus ja nagu seda teevad meie maal kõik teised ilmavaated. Meie teame väga hästi, et kõik sünnib hiljem iseendast ja rahva enamuse soovil — kui selgitustöö on muutnud Eesti riigi ja rahva enamuse selle mõtte tuliseks poolehoidjaks ja kaitsjaks, mille meie praegu saadame esmakordselt arvustavate ja hindavate pilkude ette.

Ainult selgitustööga „Kuningriiklase“ veergudel piirdub meie programm, ja seepärast sündigu siis kontakt kogu poolehoidjaskonnaga ka ainult meie häälekandja kaudu. Iga kuningriiklane Eestis ja kuningriiklust hindav eestlane jälgigu ja levitagu järjekindlalt meie häälekandjat.

Meie astume üles täie teadmiseiga, et see meie samm on raske ja nõuab meilt ennastsalgavat tööd, ohvrimeelt, ainelist kulu ja et

meie selle oma tööga lõikame tõkkeid—takistusi mitmekesisel aladel, aga seejuures oleme meie ka veendunud, et hea seeme, mida külvame, annab meile tulevikus täie rahulduse ja teadmise, et oleme oma ilmavaate kasuks võtnud sõna avalikult ja et meie oma mõtte levitamisel ning võimalikul elustamisel pole üle astunud neist piirest, mida meile annab ja võimaldab Eesti riigi põhiseadus.

Asudes tööle, soovime meie endile ja kõigile teistele Eestis, et igauks meist katsuks täieneda ja kasvada kultuuriliselt, moraalselt ja poliitiliselt, et Eesti rahvas seisaks siis täisealisuse tipul, kui tuleb talle tagasi ajaloolise Eesti põline riigikord, tuleb meiegi maale tülisid ning jagamisi kaotav, õiglust ning õiglust teostav, rahvast ühendav ning uutele kultuurtegedele õhutav rahvuslik ja

RISTIUSKU KUNINGAS!

Toimet us.

Toimetuse järelmärkus. Teeme lugupeetud lugejaskonnale teatavaks, et manuskriptide rohkuse tõttu oleme sunnitud endi programmiliste juhtnõõride avaldamist kokkusurutult tegema. Järgmiste numbritega astume aga oma programmi avaldamise teel samm-sammult edasi.

Kas oli muistses Eestis kuningas või vanem?

Alljärgnevalt toome ära katke dr. J. Luiga pikemast uurimusest, milles selgitatakse lähemalt Eesti mineviku valitsusvormi. Kuigi meie igal ajal ei saa ühel nõul olla dr. J. Luiga arvamuste ja järeldustega, leidub neis arvamustes ja järeldustes tõeteri, mis tohiks selgitada, et muistses Eesti riigivorm ei olnud vabariiklik, vaid kuningriiklik. Lähemal ajal tuleme meie asja juure tagasi oma seisukohalt. Toimet us.

Ohtralt jagades rex aunime Nogardi, Pihkva ja teistele väikestele ülemustele, paneb Läti Hendrik lugejat enesest küsima: miks ei anna ta eesti ülemustele seda aunime, kuigi ta eesti juhtide võimupiire õige laialdasena näitab! Nii nimetab ta näiteks Paala lahingu kirjeldusel Lembitut „princeps ac senior“ — valitsejaks vürstiks ja vanemaks kõikide Paalalahingule kogunud eestlaste üle, kuid rex ei hüüa ta teda mitte!

„Et gavisi sunt Estoniam, et congregaverunt exercitum magnum nimis et fortem; et resederunt apud Palam in Saccala. Quorum

princeps ac senior Lembitus convocavit omnes de omnibus provinciis, veneruntque ad eos tam Rotalienses quam Harrionenses, Wironenses, Gerwanenses et Saccalenses“.

„Ning olid rõõmsad eestlased, ning saatsid (sõjakutse) üle kogu Eestimaa, ning koondasid kokku ülisuure ning vägeva sõjaväe. Nende vürst (valitseja) ja vanem Lembit kutsus kokku kõiki kõigist maakonnist; ning tulid nende juure nii rotalased kui harjulasid, virulased, järvalased ja sakalased.“

„Princeps“ Lembitu aunimena tundub siin palju tähtsamana kui Gerzike komandandi nimetus rex. Peaks olema järelikult siin vähemalt „Lembitus rex magnus“. Kuid Läti Hendrik ei nimeta Lembitut ega ühtki teist eesti ülemust „rex“ aunimega!

Selle keerdküsimuse lahenduseks tuleb arvesse võtta Läti Hendriku aegset ilmavaadet, mis lubas rex — kuninga, suveräänse, absoluutse valitseja aunimetust üksi ristiusku valitsejale! Rex aunime selles mõttes võis anda üksi kirik. Kirik üksi võis jagada rex ja imperatori auastet ning sellega ühendu-

ses olevat valitseja absoluutset võimu rahva üle.

Nii ülistas paavst leedu „vanemat“ Mindovi rex — kuningaks Mindovi ristimise puhul a. 1253. Sellepärast nimetab L. H. ristitud Caupo — quasi rex, sellepärast jagab ta rex aunime ristiusulistele väikestele knäsidele — ning sellepärast ei tarvita rex nime eesti senioride juures ega „princeps“ juures.

Ükski eesti ülemustest ei saanud Läti Hendrikult „rex“ aunime, sest nad ei olnud mitte kristlased!

Ja sellepärast saab Kaupo, väikese tähtsuse ja võimuga Liivi vanem, aunime rex Läti Hendrikult, et ta oli ristitud, oli kristlane!

Rex toonitamine aga kristlaste juures ei olnud mitte juhuslik, vaid tolele ajale väga iseloomuline. Ilma „rex“ — ei olnud Rooma kultuuri piirkonnas mõistetav rex (seadus), sellepärast leiame kõnekäänuna „sine rege et sine lege“ õige sageli tarvitavat korralageduse tähenduses. Nii, näiteks, kirjutab Chronicon Alberici, iseloomustades mõõgatordu seadusevastast tegutsemist — „se posse vivere sine lege et sine rege“ — „nad arvavad võivat elada ilma seaduseta, ilma kuningata.“ Gruber, Läti Hendriku kroonika väljaandja, arvab veel a. 1740 raamatu põhenduses oma kuningale (Heinrich Lövi järeltulijale) tarvitiseks toonitada Eesti-Liivi pärismaalastest kõneledes: *populum barbarum et incultum, sine Deo, sine Lege, sine Rege viventem, ad humanitatem, ad rerum divinarum cognitionem, iustique et aequi observantiam informarent* — „õpetasid inimsust ning jumalikkude asjade tundmist, tõe ning õiguse harimist metsikule ning arenematu rahvale, kes elas ilma jumalata, ilma seaduseta, ilma kuningata.“

See kõnekään „sine lege, sine rege“ on rahvalik tavaline absoluutse võimu kumardajate suus, tahtev rõhutada: ilma kristliku suveräänse kuninga võimuta ei olnud mõeldav ühelgi maal ei kultuur ega kord. Rahvavalitsus Eestis kohaliku autonoomiaga ei pääsnud absoluutse võimu harrastajate meele. Rahvavalitsus alalise käärivusega paistis korralagedusena nii Rooma kiriku imperialistlikule, kui ka Kreeka kiriku caesaropapililikule ilmavaatele, nagu seda teisel näeme Nogardi-Moskva võitlust arendades.

Pärastised balti-saksa ajaloolased on seda Läti Hendriku ajalooliselt-kiriklikult põhjendatud „kuninga“ nime mittermainimist eestlaste juures kujutelnud kui Eesti „mittekultuurilisust“. Eesti ei oleval olnud veel arene-

nud nende institutsioonide tarbele ega kõrgusele, mis ümbrusrahvaste juures juba ammu käsitlusel! Kuninga instituudi puudus igatahes ei tõesta seda mitte: oleme ju nüüd Baltias riikliku korra juure jõudnud, mis väga endisi aegu meele tuletab. Kui ei oleks aja kestes mitte arenenud läbikäimise vahendid (raudtee, telegraaf) nii suurel määdul, peaksime Eestis ka autonoomseid maa-kondi korraldama endises stiilis.

Balti ajaloolasi ei ole juhtinud Eesti 13. aastasaja olukorra hindamisel mitte niivõrd süvenemise püüd, kui Eesti olude halvestamise tendents, määrane püüd tagajärgi on saavutanud: meie ajani on püsinud „ümbertöötatud“ Läti Hendriku kroonikalt tekitatud vaade korralagedusest Eestis (13. aastasajal) ning Lembitu „pastlamehelikkusest“.

Hilisemad saksa ajaloolased on seda Lembitu väiksestamist jätkanud. Vanem Riimkroonika (13. aastasaja lõpult) vaikib Lembitu täiesti surnuks, kuigi ta midu eestlastest teatava lugupidamisega kõneleb: ei võidud Lembitu nime suhu võtta, see oleks sundinud ta tähtsust meele tuletama! Riimkroonika on ordusöbraline, — ja ordu allikad on väga kokkukõlastatud pärismaalaste mitte-kultuurilisuse rõhutamisel. Muidugi vaikivad need ajaloolased Lembitust, kes kirjutasid tugesed vanemale Riimkroonikale: kuni 19. aastasajani oli ta balti ajaloolaste peaallikaks — (Renner, Russov).

Brandis (1620 a.), kes Kaupot aiva kuningaks nimetab, ei nimeta Lembitu nime üldse mitte! — kuigi tal Läti Hendriku kroonika näis olnud tarvitada olevat. Lembitu mahavaikimine sünnib — vanemast Riimkroonikast alates — nagu teatud juhtnööri järele. Nii, näiteks, kirjutab Brandis silmatorkava sihilikusega: „Priester Meinhard taufte den König Cobben . . . „Kaupo genannt . . . der unterden Liven gewaltig, grosses Namens Anhang und Freundschaft, die Zeit auch der anderen Herr und König war.“ Selle väikese mehe ülespuhumine teiste kahjuks on siin otse üllatav. Brandis Eestimaa rüütelkonna sekretärina teadis mis tarvis kirjutada.

Thomas Hiärn alles, sünnipoolest rootslane, Saaremaa rüütelkonna sekretärina a. 1670—1675 on kirjutanud „Ehst-, Lyff- und Lettländische Geschichte,“ kus ta tähelepandava heatahtlikkusega kaitseb eestlasi süüdistuste vastu ning jagab ka Lembitule võrdlemisi tähtsa osa. Kuid just selle Eesti ajaloo ava- ja vabameelse käsitluse pärast ei lasknud rüütelkonna tsensorid Hiärni teost mitte ilmuda, — ja alles suurest Prant-

suse revolutsioonist tekitatud vabama mõtte lained päätsid a. 1846 Hiärni teose kareda katte alt. Ei olnud ka mõtet Lembitut enam maha vaikida, kui a. 1740 Hannoveri linna arhivaar Gruber oli Läti Hendriku kroonika algkeeles trükkida lasknud.

* * *

On kõigiti kaaluvaid põhjusi arvamiseks, et Läti Hendriku ajal ka eestlased tõesti hüüdsid oma sõjaringkonna ülemaid ja ka Lembitut kutsenimega „kuningaks,“ millepärast Läti Hendrik järjekindluse pärast ka eesti väeülemaid oleks pidanud ladinakeelselt väljendama „rex“ nimega. Seda lubab oletada suur sarnasus nogardlaste ishüdi hõimude ja eestlaste riiklikus konstitutsioonis; sarnasus valitsusviisis eeldab sarnaseid valitsuse orgaane, institutsioone, kuigi lahkuminekuid üksikasjus võis olla õige tähtsaid. Seda tõestab ka fakt, et Läti Hendrik nimetab Kaupo't „kuningaks“ — rex (regulus), — kuigi ta oma võimu poolest oli vaid knäs-kuningas, nogardlaste mõttes. On kõigiti põhjust arvata, et Liivi ja Eesti institutsioonid olid sarnased.

Veenduvaks tõenduseks 12—13. aastaja „kuninga“ „maasõja juhina“ olemasolust 12—13. aastajal Eestis on asjaolu, et hiljemal ajal, 14. aastajal võeti tarvele endised kombed, 1343—1345 eesti vabadusliikumise ajal esinevad meil saksa kroonikas eesti väejuhid — k u n i n g a s - r e x nime all.

Harju mässu aja ja olude saksa kroonikutel ei olnud tarvis arveldada Läti Hendriku aja kiriku suveräniteediga, millepärast nad nimetavad eestlaste oma kombel eesti mässujuhte „kuningateks“ (rex). Ümberpöördukt: saksa ajaloolastel 14—16. aastajast on põhjusi just seda „kuningate“ olemasolu Eestis rõhuga toonitada puht poliitilistel põhjustel. Harju mässu aja sakslastele, kel enam suurt aimu ei olnud endisest Eesti omariiklusest ning Eesti kommetest, — paistis eestlaste püüd elustada endisi traditsioone naeruväärilisena: eestlaste suurhullustuse tõestuseks toonitavad ordu kroonikud resp. saksa ajaloolased pilgates heameelega: kuidas eestlased isegi endale kuningad valinud, et järele ahvida kohmakalt teistele kultuurrahvastele!

Ent niisugune a. 1343—1345 mässu aja „kuningate“ käsitus on ekslik. Nagu igal pool, tõusevad rõhutatud rahva mässul — mässava rahva igatsused endise vabama korra ja endiste institutsioonide järele: tõu-

seb kõrgele rahvuslus. Eestlased, valides mässuvägedele väejuhte ning nimetades neid „kuningateks,“ tõid vaid juba vanasti Eestis maksva kombe uuesti ellu. See eesti „kuningas“ ei olnud mitte „kuningas“ — rex, vaid kuningas — dux. Tolleaegsed balti ajaloolased on meelega, poliitilise sihilikkusega väänanud lugu, nagu oleks eestlased endile a. 1343 ühe kuninga rex valinud, kuigi silmnähtavalt paistab, et nad endile valisid neli kuningat — „duces belli“ — väejuhti.

Nii leiame Vartberge kroonikas saarlaste mässujuhi Wesse hukkamise puhul, „rege eorum nomine Wesse suspenso“. Wigand von Marburg, kelle kroonika ladinakeelne tõlge sooritatud 15. aastajal, kirjutab seitsmest sündmusest: „Nam ante hec acta Osalienses elegerant de genere suo sibi regem Wesse dictum“ — „enne neid sündmusi nimelt olid saarlastel endile oma soost valinud „kuninga“ nimega Wesse. Wesse oli „maasõja“ juht.

Niisama on lugu Vartberge kroonikas esitatud liivlaste rex'iga, keda liivlased a. 1343—1345 mässul oma vanemate hulgast valinud rex-„kuningaks“, „dicens se a neophitis et communi populo regem constitutum“ — „kes ütles end vastristituult (liivlastest) ning lihtrahvast „kuningaks“ seatuna. Ka see liivlaste kuningas võis olla vaid knäs — kuningas sõjaväejuht (Vartberge, Scr. Rer. Prussic II, lk. 72), nagu see eelmisest kergesti selgub.

Harju mässu puhul loodud „kuninga“ amet oli endise „kuninga“ — „knäsi uuesti elustamine. Väga võimalik, et eestlased valisid iga mässumaakonna jaoks (Harju, Viru, Lääne, Järva) eri väejuhi „kuningas-knäsi“, kes allusid sõjategevusel ühele juhatajale, nagu see loomulik, mida tõendab ka Renner, lastes eestlastel pihkvalastele ütelda, et nad endile „ühe kuninga“ valinud.

Kuid see saksa ajaloolaste „kuningate“ — „rex“ esitamine Harju mässu puhul ei ole mitte mõni keeleline kogematus, vaid on ordumeestelt sihilikult kirja pandud otstarbega: ässitada Daani kuningat eestlaste vastu, kes tema asemele valinud oma kuninga; teiseks näidata, et mäss oli oma terava otsaga pöördud Daani kuninga, aga mitte ordu resp. sakslaste vastu.

Saksa, eriti ordu ajaloolased on mässu kuningate lugu sellepärast sihilikult moonutanud, ning rõhutatud kõvasti seda omis kirjutustes algallikaid väänates. Nii algab Renner Harju mässu lugu lausega: Anno 1343 in S. Jorgens nacht geschach ein groth

mordt in Harrien, dan de Eesten in Harrien wolden eigen koninge hebben und fingen de saken also an.“ Lausa ütleb Renner välja, et eestlased Harjus sellepärast mässu tõstsid, et nad „omi kuningaid tahtsid saada.“ Renneri teose väljaandjad tähendavad õigusega selle alguslause juure: „Diese Einleitung gehört ohne Zweifel Renner allein an.“ S. t. Hoeneke Riimkroonikas ei seisnud mitte see sihilik lause eesti mässu peamotiivist, vaid selle sissejuhatava lause on kirjutanud ordu sekretär ja orduajaloolane Renner!

Renneri sihilik vassing kuningate asjus selgub ka teisel puhul. Renneri järele saatnud eestlased kaks käskjalga Pihkva teatama: „wo alle Dudschen inn Harrien sampt dem Meister und ordensbrodern erschlagen weren und de Eesten einen koning erwelet hedden“ — „eestlased olevat endale ühe kuninga valinud.“ Siin on tendents eesti kuningat-mässukuningat Daani kuninga vastasena näidata õige selge.

Kuid Höhlbaum teeb selle Pihkva lähetuse kohta ääremärkuse: „Dass die Ees-

ten durch einen gefälschten Bericht von dem Ausgange ihres Aufstandes die Russen zum Einfall bewogen hätten, steht nur bei unserem Autor.“ Höhlbaum nimetab seda „ühe kuninga“ teadete viimist pihkvalastele — Renneri võltsimiseks, sest teised allikad, eriti Pihkva kroonikad, mis „venelaste“ osavõtust õige pikalt kõnelevad, ei lausu „eesti kiunngatest“ mitte sõnagi!

Hiärn näeb kriitilisema pilguga seda saksa ajaloolaste vassingut ning kirjutab lihtsalt (Mon. Liv. Antiquae lhk. 152), et eestlastest mässu puhul: „warfen einige von hren Mitteln zu Fürsten und Heerführernauf.“

Siin on Hiärn väga õieti, kahtlemata kaaludes tõlkinud eesti „kuninga“ sõnadega: „Fürst und Heerführer“, mis nad ka tõesti olid. Nad olid „knäsid“ — kuningad nogardlaste mõttes ja ütlasti kuningad „maasõja-juhid“ muinas-eesti mõttes.

Fabricius (Scr. Rer. Liv. II, lhk. 456) ütleb a. 1795 õieti: „inter se duces belli statuentes“; siin on haruldaselt täpselt eesti mässukuningas tõlgitud sõnadega: „dux belli“ — „maasõja juht“.

Arusaamine vabadusest ja seadusest.

Meil ja mujal.

Toimetuse märkus: Teatavasti loobus politseivalitsuse abipirektor ajakirja „Eesti kuningriiklase“ registreerimisest. andes küllhiljem kviltungi registreerimiseate vastuvõtmise üle „Kuningriiklase“ ilmumiseks. Meie vastuväited selles asjas avaldame meie käesoleva artikli õpposas.

Vist kõiki rahvaid maailmas üllatas maailmasõjapäevil teade, kui määrati Prantsuse vabariikliku valitsuse poolt väga tähtsale juhtivale kohale kindral Joffre, kes oli tuntud napoleonistina. Kas see nüüd oli tarvidus tublit tööjõudu saada, või lihtsalt Prantsuse vabariigi lojaalne suhtumine oma kodanike ilmavaatele, seda sõeluti edasitagasi tookord ja sõelutakse praegugi.

Ometi ei olnud selles Prantsuse vabariigi sammus midagi üllatavat, kui arvesse võtame, et meid ümbritsevas maailmas igal ajal ja päeval sünnib analoogilisi nähteid, kuigi küll teisest otsast.

Meid ei üllata sugugi, kui Inglise kuningriigi juhtivale kohale kutsutakse mees tööerakonnast, milline erakond on teatavasti sotsialistide oma; kui Taani, Rootsi, Belgia jne. kuningriiki juhivad sotsialistlikud peaministrid, ja kui Norra kuningriiki kord

juhtis isegi kommunistlik peaminister. Nii-võrra oleme meie kõik harjunud sotsialistide kommetiga, et meie enam sugugi ei päri, kas see kõik on õigustatud. Meie kõrvad on kurdiks jäänud sellele, et vabariikliku ilmavaate rakendamine kuningriigi töösse tähendab justament sedasama kui kuningriikliku ilmavaate rakendamine vabariikliku tegevuse õiges joones hoidmiseks.

Juhtub aga viimast, siis on üllatus suur. Isegi meie kodanlus väristab südant ja ei oska mõista, et õigel kohal peab oskama seista õige mees ja et ei tohi ilmavaatelt lahutada eebrea ja mooramaa mehi.

Tänu sotsialismi ala suurenevale propagandale, loetakse praegu meilgi puhtkodanlikus (talumeeste) riigis sotsialisti nagu mingisuguseks universaalgeeniuseks, kes tohib vabalt juhtida iga kuningriigigi asju, kuna veendunud kuningriiklase rakendamine oma isamaa töösse peab tähendama endasmõistetavalt fashismi. Meil küll avalikest kuningriiklasist seni ei ole kuulda olnud, aga vabadussõjalasi tembeldab meil iga liinisõdur sellisteks, kas põhjusega või ilma.

See kahe otsaga poliitika ja arusaamine avaldus meil eriti silmanähtavalt n. n. Roskaskandaalis, kus isamaale palju tuska valmistanud leitnandist-sõjaminister instseenieris operelliku kallaletungi isamaalikule inimesele, sama sõjaminister, kes enese pidas kutsutud olevat väerikamaks vastuvõtjaks Rootsi kuningale. Jajah, sotsialist kõlab alati igale kohale, just samuti kui kõlbas kommunist Amanullah vastuvõtjaks. Nende meeste truualamluses ei tohi keegi kahelda, sest ainult neil on olemas vist isamaa, muidugi teiste armust.

* * *

Kui Belgia kuningas, kes on tuntud automobilistina, kord maanteel Liège'i ja Brüsseli vahel veidi üle tavalise kiiruse kihutas, siis peatas teda endastmõistetavalt sandarm. Sandarm jahmatas, tundes autojuhisi ära oma maa kõrgeima juhi. Kuningas aga ütles, andke mulle trahvikviitung, millised ju Belgias on igal sandarmil käepärast.

Meil aga juhtub sootu teisi asju. Isand J. riigivanemaks oleku päevil lennutati vabalt Pärnu maantee kordnik, kes julges kinni pidada riigivanema (seda aimamata) auto lubamatult kiire sõidu pärast. Ja vist praegugi kirub talumesi minister K. ja kindral R. selle eest, et ta rusikanäitamise eest pidi saama ranga karistuse, kuigi rusikanäitamise põhjustas ministri-kindrali omaendasüü.

Ka ühe pastorist ministri võimutsemiseosavus ministrina ei leia analoogiat teisel, eriti kuningriigis ja suuremate juhtide tegevuses.

* * *

Need read olid juba kirjutatud, kui meid tabas üllatus. Nimelt teatas meile kohtu- ja siseministeeriumi politseivalitsus oma kirjaga Nr. 1156 (22. dets. s. a.) järgmist:

„Vastuseks Teie avaldusele 15. detsembrist s. a. „Eesti kuningriiklane“ väljaandmise asjas, teatan käesolevaga, et sellele kirjutas Politseivalitsuse abidirektor järgmise resolutsiooni: „Jätta registreerimata perioodiline ajakiri pealkirjaga „Eesti kuningriiklane“, sest see pealkiri on vastolus Eestis põhiseadusega maksmapandud riigikorraga. 18. XII. 31.

Politsei vanem assistent.“

Kuigi meile juba algusest saadik teada oli, et politseivalitsuse abidirektoril õigust ei olnud teha Eestis maksvast ajalehtede registreerimiskorrast loaandmise korda, ja kuigi meie esinesime protestiga ministri ees,

Napoleonist marssal J. C. Joffre † suureandeline väejuht ja „Prantsuse vabariigi päästja“.

andsime sisse teise palve, kus muutsime nime „Eesti kuningriiklane“ lihtsalt „Kuningriiklaseks.“ Selle nime all registreeritigi meie häälekandja 29. dets. 1931. a., ja nii võib ilmuda meie lehe esimene number oma ülesannet täitma. Kõrgematest võimudest olenegu siis, kas meile siiski lõpuks lubatakse ilmumine alul kavatsatud pealkirja all.

Nii lihtne sündmuste käik.

Sisuliselt on asi pisut rängem. Meil maksev põhiseadus ütleb järgmist (§ 13):

„Eestis on vabadus omi mõtteid avaldada sõnas, trükis, kirjas, pildis või kujutuses. Seda vabadust võib kitsendada ainult kõlbuse ja riigi kaitseks. Tsensuuri Eestis ei ole.“

Kes meie lehte tähelepanelikult lugenud, leiab peagi, et meie leht ei kujuta mingisugust hädaohtu ei riigile ega kõlbusele, küll aga toob ta Eesti avaliku arvamise rikastamiseks ligi uue ilmavaate, ütleme mõtte põhiseaduse mõistes. Keeld ei tulnud aga lehe sisu pärast, vaid oletusest, et seal võiks midagi leiduda, mis ei vasta riigis maksva põhiseaduse nõuetele, s. o. politseivalitsuse abidirektor tahtis oma oletusele püstitada eeltsensuuri, mida ju sama põhiseaduse sama paragraafi põhjal Eestis ei ole.

Meie vabalt mõeldud põhiseaduse loale, et mõtete-avaldamine Eestis trükiteel on vaba, on bürokraatia varakult päitsed pähe ajanud ja sisse seadnud sundusliku regist-

reerimise-korra, mis seni aga suurt tähelepanu ei teeninud, kuna vist iga loapaluja vabalt sai n. n. kviitungi. Kui meile aga kviitungi ei antud, siis on täitsa selge, et ajajooksul tahetakse trükivabaduse nime all püsivast registreerimisest teha politseivalitsuse abidirektorist olenev loaandmine.

* * *

Ka mujal maailmas valitseb trükivabadus, seda kuningriikideski.

Belgia kuningriigi põhiseaduse paragraaf 18 kõlab originaalis järgmiselt:

„La presse est libre. — Les délits de presse ne sont pas soumis aux tribunaux ordinaires, mais au jury. Toute personne attaquée dans un journal a le droit d'y faire insérer une réponse, pourvu qu'elle n'excède pas mille lettres d'écriture ou le double de l'espace occupé par l'article qui l'aura provoquée.“

Selle teksti tõlge oleks: „Ajakirjandus on vaba. — Ajakirjanduse süüteod ei allu harilikele kohtutele, vaid shüriile. Iga isik, kellele on kallale tungitud ajalehes, on õigustatud avaldama vastust samas ajalehes,

kuid eeldades, et vastus ei ületa tuhandet kirjasõna või kahekordset ruumi selle artikli pinnast, mis põhjustanud vastuse.“

Ilma sisuliselt seda Belgia põhiseaduse paragraafi lähemalt puudutamata, mis nagu nii arusaadav, tahaksime meie siin lühidalt käsitada vaid neid asjaolusid Belgias, millistega meie oleme kokkupõrganud Eestis.

Kuna ajakirjandus Belgias on vaba, siis ei tule Belgia leheväljaandjal ega toimetajal ette võtta mingisugust käiku ei mingisugusesse ametlikku büroosse, ei tule tõendada, kas ta on täisealine ja Belgia kodanik, ei tule üles anda, millises trükikojas ta iga oma üksiku numbri trükib, vaid ta läheb lihtsalt trükikotta ja tellib omale lehe ja sellesisulise, mida ta just tahab. Selle vabaduse tõttu lonkab isegi vastav statistika Belgias, aga belglane on uhke, et tema kuningriigis maksab ajakirjanduse vabadus tõesti ideaalsel kujul, liiafi et siin ilmub ajakirjandust igale ilmavaatele, incl. kommunistid, anarhistid, sündikalistid jne. kõigis maailmakeeltes, ja et seepeale vaatamata pole Belgia kuningriigis midagi katki.

Nii siis, jällegi kord fakt selle kohta, kuidas aru saadakse vabadusest meil ja mujal.

J. W. Soots.

Rootsi kuninglik perekond.

Teatavasti on praegune Rootsi kuningas Gustav V oma maal isiklikult väga lugupeetud ning igapidi eeskujulikumaid ja korrapärasemaid kuningaid Euroopas, mis puhul toome tema populaarsusest ja praegusest Rootsi kuningakojast alljärgnevad read:

Nagu alul juba märgitud kuulub Rootsi kuningas Gustav V eeskujulikimate kuningate hulka. Oma kuninglikes toiminguis ta on näidanud end alati kohusetruuna ja peenetahtlisena ja on kõikidelt tunnustatud lojaalsusega ja hea tahtega püüdnud elus võtta tõsiselt oma lipukirja „Rahvaga koos isamaa eest“ Oma eraelus tal on eriline huvi kunsti, jahi ja spordi vastu ja isegi oma kõrgele vanadusele vaatamata (ta on üle 70-ne aasta vana) ta on osavaid tennisemängijaid oma kodumaal, mis on heaks tunnuseks tema vaimlisest ja kehalisest teguvõimest.

Kuningas Gustavi tugevaim külg on vahest see, et ta troonile astumisel 1907 a., oma isa Oskar II surma järele, mõistis aja tun-

nuseid ja muutunud oludest oli selgusel, millele kuningavõim tõelikkuses oli alla heidetud, ühenduses demokraatia arenemisega, s.o. ta tundis vajaduse üldise hääleõiguse läbiviimiseks ja laiemate rahvakihtide poliitilisele alale juhtimiseks. Loomulikult ei saanud kuningavõim ja selle kandja hoiduda tolle käärimise ja uuestikujundamise aja survest, mis oli ühenduses sisepoliitiliste vastoludega. Aga kokkupõrked, mis millalgi või miski juhul ärkasid, lahendati põhiseaduslikul teel, sageli tänu kuninga tarkusele oma toiminguis alati toetuda kindlate kogemustele ja vana kultuurriigi tugevale organisatsioonile. Seetõttu seisab nüüd konstitutsiooniline monarhia Rootsis kindlal alusel.

Maailmasõja ajal, kui Rootsi hoidis vanumatult erapooletust, kuningas Gustav V mängis kolme põhjariigi seisukohas tähtsat osa. Arvesse võttes mitmesuguseid hädakohti, mis sel korral võisid ähvardada neid kolme riiki, kuningas Gustav V algatas koos-

töö teatud põhjanevais küsimusis. Tema kutsel tuli kokku kuulus põhja kolme-kuninga-kohtamine Malmös detsembris 1914. aastal, millest ka nende kolme maa pea- ja välisministrid võtsid osa. See koostöö kõvenes ja süvenes sõja vältel, eriti selle viimasel osal. Kolme-kuninga-kohtamise algatus oli tähtis sellepolest, et seega kadus viimne konstitutsioonilise tüliküsimuse vari Norraga, mis kuningas Gustavi isale maksis Norra krooni. Heanaaberlik vahekord mõlema rahva vahel seati muidugi aegamööda pärast uniooni loobumist 1905. aastal jälle jalule ja oli kujunenud veel südamlikumaks kui varem, siiski kuni sinna maale ei olnud kuningakodade vahel märgata mingeid lähene-misi. Saavutatud kokkuleppimist kriipsutati alla teise kolme-kuniga-kohtamisega Oslos 1917. ja viidi veel kindlamini läbi, kusjuures kuningas Gustav kajastas seisukorda, kuna ta avameelselt tuletas meele, et uniooni katkestamine 1905. aastal ühenduse mõttele põhjas oli an-nud raske hoobi ja näitas kolme maa ühtehoidmisele uuel kujul. „Kujundagem,“ ütles, „uus ühendus mitte nagu vana, vaid

mõistuse ja südame ühendus, mille elu-võime, ma loodan, osutub püsivamaks kui eelmine.“ Sealjuures haaras ta mõl-ema kuninga käed ja tema kajastust kinnitati rahvaste ees vaikse tootusega.

Siiski mitte kuningas üksi, vaid ka teised kuningakoja liikmed, kõige pealt kroonprints, on väga populaarsed, peamiselt oma lihtsa esinemise tõttu, mis vaba alandavast üleolust.

Silmapaiste kunstnikujoon ilmutub suuremas osas kuninglikus perekonnas. Kroonprints Gustav Adolfil on teravasti väljaarenenud kunstija eriti teadusehuvid ja ta on tuntud kui osav arheoloog. Ta on ka pärinud oma isa huvid spordi ja kehaharjutuste vastu ja on elavalt tegevuses spordi ja Rootsi gümnaastika arendamisel. Kuningapaari noorem poeg, prints Wilhelm on tuntud kui teatri- ja ilukirjanik, uurimiserandaja ja lektor. Ta on teinud uurimisreise Aafrikasse, Kesk- ja Lõuna-Ameerikasse. Kuninga kolmest vennast on prints Eugen silmapaiste maalikunstnik rahvusvahelise kuulsusega, prints Oskar pühendub usulisele tegevusele ja prints Carl on Rootsi Punase Risti juht.

Rootsi kuningas Gustaf V.

Andmeid Rootsi kuninglikust perekonnast.

Oscar Gustaf (V) Adolf, Rootsi, gootide ja vendide kuningas, sündinud Drottningholmis 16. juunil 1858. a. Astus troonile 8. detsembril 1907. a.

Kuninga pojad:

1. **Oscar Fredrik Wilhelm Olaf Gustaf Adolf**, Rootsi kroonprints, Skane hertsog, sündinud Stockholmis 11. novembril 1882. Abiellunud: 1) 15. juunil 1905 Windsor Castle'is Inglismaal Margaref'iga, Suur-Briti ja Iiri printsessiga, kes on sündi-

nud 15. jaan. 1882 ja suri 1. mail 1920. a. 2) 2. novembril 1923. a. St. James Palace'is Londonis.

Louise Alexandra Maria Irene, Rootsi kroonprintsess, Skane hertsoginna, Battenbergi printsess, sünd. 13. juulil 1889. a.

Lapsed:

Gustaf Adolf Oscar Fredrik Arthur Edmund, Rootsi prints, Västerbotteni hertsog, sünd. Stockholmis 22. aprillil 1906. a.

Sigvard Oscar Fredrik, Rootsi prints, Upplandi hertsog, sünd. Drottningholmis 7. juunil 1907.

Ingrid Victoria Sofia Louise Margareta, Rootsi printsess, sünd. Stockholmis 28. märtsil 1910. a.

Bertil Gustaf Oscar Carl Eugén, Rootsi prints, Hallandi hertsog, sünd. Stockholmis 28. veebruaril 1912.

Carl Johan Arthur, Rootsi prints, Dalarne hertsog, sünd. Stockholmis 31. oktoobril 1916.

2. **Carl Wilhelm** Ludvig, Rootsi prints, Södermanlandi hertsog, sünd. Tullgarnis 17. juunil 1884. Abiellunud 3. mail 1908 Tsarskoje Seloo lossis Venes Vene suurvürstinna Maria Pavlovnaga, kes on sünd. 19. aprillil 1890 (abielu lahutati 17. märtsil 1914. a.).

Gustaf Lennart Nicolaus Paul, Rootsi prints, Smalandi hertsog, sünd. Stockholmis 8. mail 1909.

Kuninga vennad:

1. Prints Bernadotte (vaata allpool.)

2. **Oscar Carl Wilhelm**, Rootsi prints, Västergötlandi hertsog, sünd. Stockholmis 27. veebruaril 1861. Abiellunud Kopenhaagenis 27. augustil 1897 **Ingeborg** Charlotta Carolina Fredrika Lovisa'ga, Rootsi printsess, Västergötlandi hertsoginna, Taani printsess, sünd. 2. aug. 1878.

Lapsed:

Margareta Sofia Lovisa Ingeborg, Rootsi printsess, sünd. Stockholmis 25. juunil 1899. Abiellunud Stockholmis 22. mail 1919 Taani printsi Axel Christian Georg'iga, sünd. 12. aug. 1888.

Märtha Sofia Lovisa Dagmar Thyra, Rootsi printsess, sünd. Stockholmis 28. märtsil 1901. Abiellunud 21. märtsil 1929 Norra kroonprintsi Olav Alexander'iga, sünd. 2. juulil 1903.

Astrid Sofia Lovisa Thyra, Rootsi printsess, sünd. Stockholmis 17. no-

vembril 1905. Abiellunud 4. novembril 1926 Stockholmis ja 10. novembril Brüsselis Belgia troonipärija ja Brabanti hertsogi Leopoldiga, sünd. 3. novembril 1901.

Carl Gustaf Oscar Fredrik Christian, Rootsi prints, Östergötlandi hertsog, sünd. Stockholmis 10. jaan. 1911.

3. **Eugen** Napoleon Nicolaus, Rootsi prints, Närke hertsog, sünd. Drottningholmis 1. aug. 1865.

* * *

1. **Oscar** Carl August, prints Bernardotte, kuninga vanim vend, sünd. Stockholmis 15. novembril 1859. Tõstetud Luksemburgi suurhertsogi poolt. 2. aprillil 1892 Wisborgi krahviks. Abiellunud 15. märtsil 1888. a. **Ebba Henrietta** Munck of Fulkila'ga, printsess Bernardotte, Wisborgi krahvinna, sünd. 24. oktoobril 1858. Lapsed kannavad Wisborgi krahvide ja krahvinnade tiitlit.

* * *

Rootsi kuninglik perekond põlvneb vanast suguvõsast, kelle koduks on Béarn'i mägestiku-distrikt Püreneedes. Kõige vanemaks loetakse **Jouandot** Deu Pouey'd, kes a. 1615 kosis **Germaine'i**, keda kutsuti de Bernadotte'iks, kes omas osa Paulinnas, milline osa kandis nime Bernadotte. Üks tema lastelastest **André** Bernadotte, sünd. 1680, lõi perekonna, mitte liikmed elasid rahulike kodanikena kodunurgas. Varemmainitud **André** nooremaid vendi **Jean Bernadotte'ist** sai kuningas **Karl Johan XIV** vanaisa. Üks selle **Jean Bernadotte'i** poegadest oli advokaat **Henri Bernadotte** (sünd. 1711, surnud 1780). Tema abielust **Jeanne St. Jean'iga** sündis kolm last: 1) **Marie** (sünd. 1759, surn. vallalisena 1795); 2) **Jean** (sünd. 1754, surn. 1813), selle haru esiisa, mis asub tänapäevalgi Prantsusmaal ja kes ülendati paruniseisusse a. 1810; 3) **Jean Baptiste**, sünd. 1763, Prantsusmaa marssal (1804), Pontecorvo vürst (1806), valitud Rootsi troonipärijaks 21. aug. 1810, kellena ta võttis nimeks **Karl Johan**; astus troonile 5. veebruaril 1818; suri 8. märtsil 1844.

Nii mõtlevad isegi terved organi- satsioonid,

kuid talitavad kahjuks teisiti.

Asjaosalise mälestisi.

See oli vist a. 1921 või 1922, kui Tallinas „Estonia“ teatrimaja kontsertsaali-pool-
ses otsas ühe eraäri ruumides istus koos
ühe vanema Eesti üliõpilaskorporatsiooni
vilistlaskogu, et läbi vaadata ja vastu võtta
vilistlaskogu registreerimisele määratud
põhikirja.

Muu seas figureeris seal, nagu tavaliselt
igas teiseski põhikirjas, lause et „vilistlaskogu
tegevuspiirkonnas on Eesti vabariik“. Seal
siis esines hra K. M., keda üldiselt tuntakse
eiteakellena, kas sotsialistide ebajumalana
või sama erakonna hernehirmutisena, väga
tõsiselt mõeldud ettepanekuga, kustutada
sõna „vaba“ ja kirjutada vaid „riik“, sest
meie ei tea ometi ette, millise riigikorra võ-
tab omaks tulevane Eesti, ja ei ole sobiv,
kui hakkad iga riigikorra muudatuse juures
muutma ühingu põhikirja.

Heatahtliku naeratusega võeti ettepanek
vastu, ja nii on tänapäevalgi ühe suurema
Eesti üliõpilasorganisatsiooni vilistlaskogu
põhikiri näide sellest, et meie n. n. vabariik-

likud kodanlased ja vist sotsialistidki ei olegi
nii kõikumata kindlad tolele vabariigile,
kus nad karjääri üle sugugi ei saa kaevata.
Meie ei ütle seda etteheitvas toonis selles
mõttes, et kuningriigi idee kasuks mõtte
algatamine juba aastaid tagasi oleks kui-
dagi laitmisväärne just vastuoksa, meie ise
nimelt asume seisukohale, et see on vägagi
kiiduväärne.

Aga laitva tooni põhjustab asjaolu, et tolle
organisatsiooni liikmeskonna esindajad ise
hea meelega räägivad vastupidist ja teevad
„demokraatlikku“ poliitikat kõige suurema
suuga, s. o. nad on kahepaiksed ja istuvad
aupaklikult kahe tooli vahel, lootes nii
ühelt kui teiselt poolt oma ainelistel huvide
võitu.

Uus algatus on aga puhas sellisest saa-
giahnusest, ta on veendunud rojalistide hää-
lekandja, meeste häälekandja, kes ei mõt-
legi oma veendumust varjata, vaid on val-
mis oma vaateid kõikjal esile tõstma

Kaasvilistlane.

Mida arvame faschismist.

Kuna meil sotsialistide ja kommunistidega
pole vähematki ühist, siis ei mõtlegi meie
hakata mängima jaanalinnupoliitikat ja
peitma diktatuuri kõige ülbema vormi, ni-
melt kommunismi pead liiva alla, s. o. lõök-
sõna varju faschismist, kui mingisugusest
sotsialistidele väga kohutavast kollist. Samal
ajal pole meil mingisugust põhjust ülistama
hakata sotsialistide koolist tulnud Itaalia
diktaatori reshiimi.

Meie tähised juhivad meid lääne-euroop-
alise rojalismi suunas, kus põhiseaduslik
kord sajandite jooksul välja arenenud ja kus
arusaamine isiklikust, kodanlisest ja riikli-
kust vabadusest kindlustab rahva laiemate
ringkondade lugupidamise niihästi kuningli-
kule juhile, riigimeestele, parlamendile, sena-
tile kui ka avalikel vastutavail kohtadel seis-
vatele subordineeritud ametnikkudele.

Ei saa olla lugupidamist traditsioonide ja
isikliku vastutusrikka töö vastu, mis iseloo-
mustab põhiseaduslikul alusel juhitud kun-
ingriiki, kui kutsutakse riiki valitsema mas-
sivõim, olgu siis see mass kas kommunistlik
või faschistlik parteiorganisatsioon või meie
„liinisõdurid“. Diktatuur on alati olnud massi-
võimutsemine, seepärast siis ka väga lähe-
dane ainult sotsialistidele, ja vaid tänu Mus-
solini ettevõtlikkusele, et ta oskas rakendada
kommunistide meetodid Itaalia kuningriigi
teenistusse, tekkis fachism, mis on vaid
täpne ärakiri kommunislikust arusaam-
misest ja võitluskaavast. Kes aga selle
faschismi all kõige enam kannatab, see on
kuningriiklik idee ise. Tänu faschismile pole
paisunud lugupidamine mitte Itaalia
Kuningast ja iga üksiku isiku väärtusest,
vaid trumbiks on tõusnud mass, seesama

mass, mida meil vahel naljavennad sotsialistlike ministritegi seast lubavad uulitsale tuua.

Tõsine inimene, kelle veendumused vabadusest pole leidnud täit rahuldust Eesti vabamast kui vabana mõeldud seadusandlusest, ei saa teisiti kui ainult pead vangutades konstateerida, milliste vassingute abil püüab sotsialism oma ala vähenevat poolehoidu tüsata, seistes ise just samal hädaohlikul libedal pinnal kui fashism, mis peale selle on sisuliselt ta enda sünnitus.

Meie teame olemas olevat kommunisti Henri Barbusse'i juhtimisel „Inimõiguste liiga“ kus tähtsat osa etendavad sotsialistidki. See liiga esineb veriste pisarate ja märgukirjade sajuga kui näit., Ameerikas hukka mõistetakse paar mõrtsukat, see liiga räägib fashismi ohvritest, saates Tallinna „Rahva Sõnalegi“ ära trükkimiseks veriseid lugusid Matteotist jne. Kuid sama liiga vaikib surnuhauana kõigist Venemaa koledustest.

Üht diktatuuri nähakse ja isegi siis, kui diktatuuri tihtilugu ei olegi, teist mitte.

Aga teisest küljest jälle on huvitav, et „Rahva Sõna“ kukub vahetevahel koguni soovitava fashismi, tuues näiteks oma 3. jaan. 1932. a. numbris fashistliku erakonna peasekretäri Starace pildi n. n. in grosser Aufmachung, samas numbris, kus lehekülg varem lõõbitakse rumalusi meie tookord alles ilmumisel oleva ja igati riiklikul alusel seisva lehe aadressil. Aga siin pole ju midagi imestada, sest oleks sotsialistide teha, küll oleks meil siis „vabadust“ ja põlve!!

Meie aga oleme iga diktatuuri vastu, iga massivõimu ja rahva rumaluse osaval kasutamisel baseeruva veriste naljavendade valitsuse vastu, olgu need massivalitsused kommunistide (incl. sotsialistid) või samast koolist tulnud fashistide loodud.

Arno Läänlane.

Bürokraafia õisi.

Enne jõulu, ühel päeval seadsin samud postkontori. et tähtkirjana ära saata „Eesti kuningriiklase“ registreerimis-palvet. Ümbrikule olin kirjutanud lihtsalt ja selgesti „Vabariigi sise- ja kohtuministeeriumile“ ja arvasin, et sellega on postkontoris kõik korras. Aga võta näpust! Preili võre taga viskab vist erilist viisakust avaldadatahtva tiiruga kirja tagasi, sõnades jäiselt, et p u u d u d a s i h t k o h t. Imestasin küll, et kas siis muidu eileia post üles vabariigi sise- ja kohtuministeeriumi, aga preili kategooriline ütetus valitsevast eeskirjadest sundis lõppeks minulegi mitte küll sullepea, vaid pliiaatsi pihku, et lisada juure „Tallinn“.

Preili bürokraafia oli triumfeerinud. Aga

siiski jäi mulle väike lootus, et leidub vast teisi ametnikke, kes küll mõne Mats Madisoni nimele mineva kirja puhul võivad nõuda, et oleks juure kirjutatud Pärisepea või mõni muu sihtkoht, aga kes siiski on niipalju loogilised, et nad seda kunagi ei tee vabariigi suurematele keskasutustele adresseeritud posti puhul, kuna ju seda neile keelab lugupidamine oma riigist ja asutistest, milline lugupidamine kindlasti puudub tol naisametnikul, kes teenib küll Eesti v a b a r i i k i, aga ei taha näiliselt tunda isegi sise- ja kohtuministeeriumi asupaika, võib olla isegi mitte seda, et Tallinn on Eesti pealinn.

G. F.

Toimetus ja talitus asub S. Kompassi tän. nr. 40. Toimetaja vastuvõtmise tunnid igal neljapäeval kella 3—4 p. l. Läbivaatamisele tulevad ainult selgesti kirjutatud käsikirjad. Toimetusele saadetavatele käsikirjadele tuleb kaasa lisada postmargid tagasisaatmise kuludeks ja kirjalikult honoraari nõude suurus. Käsikirjad hoitakse peale trükist ilmumist alal ainult sellekohasel soovil.

Vastutav toimetaja ja väljaandja G. FALK.

Trükitud Tallinnas „Edu“ trükikojas. S. Kompassi 40.

Esimene Tallinna pildiraami ja tapetiliistude tööstus

Asut. 1911 a.

**Kullatud, poleeritud ja tammepeuu
pildiraamid valmistatakse igas suu-
ruses kiiresti ja odavasti**

Omanik

KARL PETERSON

Narva mnt. 4

Tel. 304-61

Mööbli tarvitajad! Kui oma ostusid ja
tellimisi teete, astuge sisse

NARVA mnt. 31 mööbliärisse

kus leiate odavate hindadega igasugu kor-
terisiseseadet eriti suures valikus, ilusa
riidega kaetud türgidiivaneid jne.

Narva mnt. 31

ED. DONALD'i

mööbliäri ja -tööstus

Kirjuseep „MARMOR“

on lühikese ajaga saanud igas majas esimese järgu tarbeaineks, sest

Kirjuseep Marmor — vahutab hästi.

Kirjuseep Marmor — kulub äärmiselt vähe.

Kirjuseep Marmor — on hea lõhnaga.

Kirjuseep Marmor'iga — pesu pestes jääb pesu värseks, lõhnavaks ja valgeks.

Tähelepanu: iga tükk kannab templit „MARMOR“. Ilma selle templita ei lase vabrik ühtki tükki müügile.

Seebi- ja soodavabrik PH. VAHTRIK ja J. MOOSTE,

Tallinnas, Paldiski mnt. 46, tel. 432-40.

Hambaarst

K. AAVIK-JAKOBSON

Vastuvõtt kella 10—12 ja 4—6. Merepuiestee 12 kort. 4 (Grand-Marina kõrval). Kõnetraat 307-22.

Ajakirja „Kuningriiklane“

Kuulufuste hinnad (kaaned väljaarvatud)

$\frac{1}{1}$ lehekülge	kr. 40. —
$\frac{1}{2}$ lehekülge	kr. 20. —
$\frac{1}{4}$ lehekülge	kr. 10. —
$\frac{1}{8}$ lehekülge	kr. 5. —